

[Nyheter](#) [Poddar & program](#) [Min sida](#)

Malin Crona är frilansjournalist, digital projektledare och föreläser om journalistik och sociala medier. Foto: Malin Larsson

DEBATT

Malin Crona: Snart spelar sanningen inte längre någon roll

➔ [Dela](#)

Publicerat onsdag 8 mars 2017 kl 11.42

På måndag 13 mars ordnar tidningen Metro Källkritikens dag.

Frilansjournalisten Malin Crona tycker att källkritik är viktigt, men funderar över om journalistiken kanske blivit alltför upptagen med att ge uppmärksamhet åt falska nyheter, rykten och felaktigheter. Hon skriver: "När allt blir föremål för debatt och ifrågasättande, spelar sanningen inte längre

någon roll."

För en månad sedan ordnade Medieormen ett seminarium om samtalstonen på nätet. Samtalet kom snart in på hur vi kan nå fram till varandra med argument baserade på fakta.

Mina Dennert, grundare av nätinitiativet #jagärhär, berättade att det inte går att nå fram med fakta till någon som är arg.

När vi är rädda och arga agerar vi i affekt och använder inte hela hjärnan. Vi använder den del av hjärnan som är till för att skydda oss mot akuta faror. För att processa och lagra information och förstå någon annans perspektiv måste informationen bearbetas av andra delar i hjärnan.

Det tar åtta sekunder att sätta sig in i hur någon annan tänker.

Därför är det genialt att norska NRK experimenterar med ett kommentarsfält där läsaren måste svara på tre frågor innan det går att kommentera. Frågorna avslöjar om den som vill kommentera artikeln verkligen har läst den innan. Det aktiverar andra delar av hjärnan och leder förhoppningsvis till ett bättre samtal. Ett samtal baserat på fakta.

NiemanLab har skrivit mer om NRK Betas quizmodul här och P1 Morgon har intervjuat redaktören Marius Aresen

På måndag 13 mars arrangerar tidningen Metro Källkritikens dag, där praktiska övningar varvas med debatter och samtal. Metros viralgranskare vill lära oss alla att bli källkritiker. Ett särskilt material har skapats för lärare att arbeta med källkritik i skolan. Tidigare i år fick serietidningen Bamses satsning på källkritik stor uppmärksamhet. Det är bra. Viktigt och nödvändigt.

Men på senare tid har jag börjat tvivla på om vi journalister verkligen gör rätt som ägnar så mycket tid åt att ta reda på om andras nyheter är sanna. Har vi gått i en fälla där vi låter den som sprider falska rykten sätta dagordningen? I samma stund som vi publicerar en artikel som handlar om att ett rykte inte är sant har vi spridit ryktet en gång till.

Vi kan förstås skratta åt att en av den amerikanske presidentens närmaste rådgivare döper om lögnen till "Alternative Facts". Vi kan tänka att det är så absurt att en president påstår att något inträffat som inte har gjort det, att ingen kan ta en president som hittar på att det hänt någonting "last night in Sweden" på allvar.

Men även osanningar lämnar spår i våra hjärnor. **Måns Mosesson** gick i ett DN-reportage till botten med hur falska nyheter produceras i en trollfabrik i Makedonien. Men när han lägger alla fakta på bordet vägrar ändå den Trumpanhängare som spridit den falska nyheten vidare att tro honom.

Forskning visar att vi har väldigt svårt att ändra uppfattning. om vi en gång fått höra att något är sant. Den som tjänar på att sanningen luckras upp är totalitära krafter som inte vill att vi tänker själva.

Det är inte en slump att Winston, huvudpersonen i Orwells dystopi *1984*, arbetar vid Sanningsministeriet med att ständigt ändra innehållet i dagstidningarna i arkivet. Medborgarna ska inte kunna lita på något de ser eller hör. Inte ens till sina egna sinnen eller minnen.

Att *1984* i slutet av januari sålde slut på Amazon säger något om hur väl människor känner igen sig.

När allt blir föremål för debatt och ifrågasättande, spelar sanningen inte längre någon roll. Då kan inga journalistiska avslöjanden i världen avsätta en president. Argumenten är döda, det är den som skriker högst, har störst muskler och flest följare på Twitter som vinner. Vi får en värld styrd av reptilhjärnor.

Jag lärde mig en gång att ta reda på om jag är vaken eller drömmer. Det enkla knepet handlar om att ställa sig frågan ”Hur hamnade jag här?” I en dröm går det inte att hitta till historiens början.

Källkritik fungerar på samma sätt. Kan du inte hitta tillbaka till originalkällan kan du inte säkert veta att det är sant.

Mina barn har genom åren stundtals nästan drivit mig till vansinne genom sitt envisa ”Hur vet du det?” Men det är faktiskt världens bästa fråga.

Malin Crona
frilansjournalist
twitter.com/MalinCrona

Relaterat

Hur ska medier bevaka makthavare som ljuger?

2017-03-01

VISA FLER
